

فرم چکیده پایان نامه جهت ارائه به دفتر مطالعات و تحقیقات دانشجویی

نام و نام خانوادگی دانشجویان	موضوع پایان نامه	استاد راهنما	استاد مشاور
راضیه سلمانی - هاجر خسروی - مریم فرخنده	بررسی مساله اجمال و تبیین در اصول فقه امامیه با رویکردی بر نظام حقوق خانواده	سرکار خانم دکتر صدیقه مهدوی کنی	سرکار خانم بهناز حاجی زاده

چکیده پایان نامه

از آنجا که احکام و قوانین فقهی و حقوقی مرجع مردم در انجام تکالیف و حل مسائل و مشکلاتشان هستند در صورتی که این احکام و قوانین مجمل باشند یا به خوبی بیانگر تکلیف نباشند، مفسر و مبین هم نخواهند بود. بنابراین، امکان برداشت های مختلف و چندگانه به وجود می آید و مکلف دچار تردید شده و نمی تواند به آن عمل کند و حتی ممکن است به علت اجمال گویی و نامفهوم بودن حکم یا قانونی، آن حکم و قانون، بدون کاربرد بماند. اجمال گویی گاهی ممکن است ناشی از غفلت و بی توجهی قانون گذار بوده باشد. اما همیشه این طور نیست بلکه گاهی این اجمال گویی به دلایلی، عمدا و با قصد صورت می گیرد. لذا لازم است به طور دقیق به بحث اجمال پرداخته شود تا محرز گردد که این اجمال گویی توسط قانون گذار در کجا ناشی از قصد وی و کجا ناشی از غفلت و بی توجهی او می باشد. همچنین بایستی ماهیت اجمال، انواع و عوامل آن و نیز ضرورت اجمال و فلسفه وجودی کلام مجمل، مفصلا بیان گردد. برای پرداختن به این مساله سوالات ذیل مطرح می گردد: ۱- دایره ی مفهومی اجمال و ماهیت آن در مباحث الفاظ چیست؟ ۲- علل و عوامل مجمل گویی در لفظ چه چیزهایی می باشد؟ و ۳- مجمل گویی در عبارات، به ویژه عبارات قوانین حقوق خانواده، چه آثار و پیامد هایی دارد؟

پس از بررسی سوالات مطرح شده، چنین به دست آمد که هر کجا در برداشت مفهوم و یا مصداق از لفظ متکلم یا فعل شارع یا قانون گذار، شک و تردید به وجود آید، مساله ی اجمال مطرح می گردد. هم چنین عواملی که موجب اجمال در لفظ می شوند، عبارت اند از عوامل ذاتی مانند: استفاده از مجاز، اجمال ذاتی خود لفظ و... و عوامل عرضی همچون: تدریجی بودن احکام شریعت و... به علاوه، وجود شک در مفهوم و مصداق عبارات قانونی، منجر به پیدایش مباحثی از قبیل شبهه مفهومی و شبهه مصداقی شده که درک مفهوم اجمال، موجب روشن شدن ابهامات موجود در قوانین، به خصوص بحث مورد نظر ما، قوانین حقوق خانواده می گردد.

اما در خصوص راه های رفع اجمال، حاصل آمد که هنگام برخورد با عبارات مجمل، در صورت وجود قرینه، به قرینه ی لفظیه یا حالیه مراجعه کرده و از آن لفظ مجمل، ابهام موجود برطرف می شود. اما در صورتی که قرینه ای وجود نداشته باشد از اصول لفظیه برای رفع ابهام لفظ مجمل استفاده می گردد و در صورتی که نسبت به اصل وضع، شکی وجود نداشته، بلکه در حکم، شک، وجود داشته باشد، از اصول عملیه برای رفع حیرت در مقام عمل، کمک گرفته می شود. در نتیجه به منظور رفع اجمال، به طور کلی می توان به دو راه فحص از قرینه و در صورت عدم وجود قرینه، مراجعه به اصول لفظیه یا اصول عملیه، اشاره کرد.

واژگان کلیدی: مجمل، مبین، عام، خاص، منحصص مجمل، شبهه مفهومی و شبهه مصداقیه